

» Svetozar i Dalibor Basor: Inovatori koji ne odustaju

N. Marić / Glas Trebinja Stroj koju su napravili Svetozar i Dalibor Basor ima pet funkcija. Neke su sasvim praktične, a neke, bar za laike, zadiru u područje fantastike. Iako je znanstvena javnost pozitivno ocijenila ovaj patent, na njegovu realizaciju još se čeka?!

SVETOZAR BASOR laicima ne može objasniti suštinu patenta koji je dobio priznanja stručnjaka. I ranije, pričao nam je o nekim njegovim funkcijama. Kako se privrednici kod nas uglavnom ne interesiraju za proizvode domaće pameti, jer je lakše uvesti tuđe, i na njima ostvariti profit, Basor nas je zamolio da nešto egzaktijim jezikom izloži u čemu je suština patenta kojeg potpisuje sa svojim unukom Daliborom...

Njegov stroj napravljen je, kako sam kaže, na osnovu formule frekvencije...

– Broj polova i broj okreta je izvorna formula frekvencije $f = p \cdot n$. Sama formula ukazuje da se radi o kotaču na kojem su postavljeni polovi duž polumjera kotača. To znači da stroj može biti generator visokih, kao i generator niskih frekvencija. Za visoke frekvencije potreban je veliki broj polova, što zahtjeva kotač promjera nekoliko metara koji se okreće velikom brzinom. Da dobijemo frekvenciju od 15 kHz potrebno je 300 polova koji se okreću brzinom od 50 okretaja u sekundi. Zato sam napravio kotač promjera od 0,8 m koji daje frekvenciju 50 Hz. Tada se otkrila još jedna funkcija: da stroj može biti mehanički pretvarač istosmjernog napona u izmjenični

Kako to funkcionira? – Na ulaz se postave dva akumulatora kao izvor istosmjernog napona ili dva polja akumulatora. Na izlazu dobijemo izmjenični napon impulsnog oblika frekvencije 50 Hz.

OVA FUNKCIJA stroja djede i unuka prijavljena je kao patent u Institutu za intelektualno vlasništvo BiH i upisana u Registar патената. Ali to nije sve. Minijaturno izdanje ovakvog stroja koji ima promjer od 1 cm daje treću funkciju – stroj je generator niskih frekvencija od 1/2 Hz do 50 Hz.

– Niske frekvencije – objašnjava Svetozar Basor – prema predavanju kristalografa i tvorca svjetlosne formule Spasoja Vlajića služe u čovječjem organizmu za prijenos misli od mozga preko vagusa, središnjeg živčanog sustava, do srca. Jedna misao je jedna frekvencija ili bolje rečeno: jedna funkcija u organizmu određena je jednom frekvencijom. Nestanak jedne frekvencije znači nestanak jedne funkcije ili oboljenje jednog organa. Nestanak jedne frekvencije u organizmu ne može se nadomjestiti nikakvim lijekovima, nego samo s pomoću ovakvog generatora

Svetozar Basor podvlači da je liječenje s pomoću frekvencija primjenjivao prosvjetitelj znanosti Nikola Tesla...

– Zna se da je on izlagao svoje tijelo frekvencijama kojim osciliraju virusi i bakterije i tako izazivao rezonanciju unutar tih organizama koja je dovodila do razaranja njihovih opni bez utjecaja na ostale ćelije u tijelu. Liječenje pomoću frekvencija u budućnosti, slikovito rečeno, biti će toliko efikasno, da će biti sramota biti bolestan. Pošto su niske frekvencije sastavni dio svakog živog bića, znači da su frekvencije imale važnu ulogu u stvaranju živog svijeta na zemlji.

PREMA ovim znanstvenim rezultatima, niske frekvencije od 0,1 Hz do 10 Hz su najugodnije frekvencije za ljudski mozak, ali, izvan ovog domena, postoje i neugodne ili štetne frekvencije koje utječu na ispravne funkcije mozga ili izazivaju opasne bolesti. Pošto su niske frekvencije mnogo prodornije nego visoke, niskim frekvencijama na velike daljine može se utjecati na čovjeka i njegovo zdravlje. Ako se može utjecati na zdravlje jedne osobe, onda može i na zdravlje čitavog naroda. Djeluje kao krajnji futurizam ili kao znanstvena fantastika, ali strategija na ovim načelima nije izvan razmatranja u znanstvenim institucijama.

– Za potrebe čovjeka ili cijelog naroda potrebno je proizvoditi koliko ugodne, toliko i one štetne frekvencije, kojima bi se presrele i poništile frekvencije koje dolaze ili iz atmosfere ili od nekog drugog tko ima loše namjere. Uvjeren sam da ovo rade ili su već u nekoj mjeri uradile tehnološki visokorazvijene zemlje i tako štite ili su već zaštitile svoj prostor i svoj narod.

Kakvo je zaista stanje stvari? Što je danas moguće, a što nije?

– Generator postoji – rezimira Basor – potrebno je odrediti impuls struje i napona za tu frekvenciju i provesti na antenu. Tada imamo gotov sustav.

MA KOLIKO djelovalo nevjerojatno, Basor govori da stroj ima i četvrtu funkciju. Naime, ona je pretvarač izmjeničnog u istosmjerni napon...

– I u području elektrotehnike najbolji rezultati se mogu postići kad ova dva stroja rade u paru. Prvim strojem izmjeničnu struju pretvaramo u istosmjernu, gdje na jednom izlazu sa stroja dobijemo pozitivne poluperiode složene jednu do druge, a na drugom kraju negativne poluperiode, također složene jednu do druge. Ovako dobiveni istosmjerni napon nije pogodan za upotrebu te je potrebno pomoću alternativnih izvora električne energije popuniti prazninu između poluperioda, na koji način srednju vrijednost napona podižemo na maksimalnu vrijednost. Pomoću drugog stroja istosmjerni napon pretvaramo u izmjenični impulsnog oblika i na

taj način efektivnu vrijednost napona podižemo na maksimalnu vrijednost izmjeničnog napona.

KAKO je ovo laicima teško shvatljivo, Basor objašnjava računajući na razumijevanje upućenijih...

– Ovom metodom, dobivanjem izmjeničnog napona impulsnog oblika imamo snagu sustava koja je 50% veća nego kod napona sinusnog oblika. Sada je snaga $P = U \cdot I$ a kod sinusnog oblika iznosi $P = 1/2 U \cdot I$. Kad odbijemo gubitke na stroju od nekoliko postotaka i snagu na pokretanju, dobijemo više od 40 % snage odnosno energije.

PETA FUNKCIJA stroja otkrivena je nedavno. Sastoji se u tome da se ovim strojem “može izvršiti modulacija izmjeničnog impulsa poluperiode izmjeničnog napona ili stalna modulacija istosmjernog napona”...

Podsjecam, uz pomoć Udruženja inovatora istočne Hercegovine ovaj stroj je promoviran i predstavljena privrednicima i znanstvenoj javnosti. Na sajmu inovacija u Beogradu 2005. godine, pod nazivom “Mehanički pretvarač jednosmjernog napona u naizmjenični impulsnog (pravougaonog) oblika”. Tada je ovoj inovaciji pripala zlatna medalja.

Od tada, Basori nastoje da za svoj patent zainteresiraju privrednike, međutim, i pored javnog priznanja, nitko ne pokazuje interes za proizvodnju.

I djed i unuk znaju razloge. O podršci “domaćoj pameti” i moći uvoznih lobija otvoreno se govori na svim razinama. Međutim, brojni patenti, kao što je ovaj s potpisom djeda i unuka, i dalje čekaju da uđu u proizvodnju.

» Ispitivanje optičkih kabela

Mihael Debevec

Uređaj je načinjen od različitih aluminijskih profila MiniTec iz serije veličina 45. Zaštita ispitne komore od vanjskog svjetla je izvedena s aluminijskim limom debljine 2 mm, koji je umetnut u utore profila.

Pri procesu testiranja, komponenta se umeće u pretinac kojim se ručno upravlja. Sa zatvaranjem pretinca, automatski se aktivira sigurnosni prekidač, koji ujedno zaključa bravu. Unutar komore za ispitivanje su dvije kamere, usklađene s montažnim držalom za pregled smjerova X, Y i Z. Kamere i zaslone kupci osiguravaju sami.

Tijek rada

Zatvaranjem pretinca započinje postupak skeniranja, kojeg kontrolira Siemens LOGO. Provjerava se pravilno postavljanje kabela i nazočnost vijaka. U oba slučaja, bilo da su sve komponente u redu ili ne, djelatnik dobiva rezultate ispitivanja u obliku grafičkog prikaza na zaslonu. Nakon pritiska gumba komponentu se može izvaditi iz komore.

Kontrola

Mala upravljačka jedinica opremljena je kontrolerom Siemens LOGO, koji je programiran s pomoću Logosoft V7a.1. Svi sastavni dijelovi upravljanja su postavljeni u kućištu, koje se pričvršćuje na prednju stranu uređaja za ispitivanje. Kontrolna jedinica je razvijena kao samostalna aplikacija.

» www.minitec.de